

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

**Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației
despre încasarea cheltuielilor de judecată în cauzele civile**

nr.25 din 28.06.2004

Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.10, pag.4

* * *

modificată de:

*Hotărârea Plenului Curții Supreme
de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din
24.12.2012*

*Hotărârea Plenului Curții Supreme
de Justiție a Republicii Moldova nr.10
din 22.12.2008*

Generalizarea practicii aplicării de către instanțele judecătorești a dispozițiilor legale, care au ca obiect reglementarea cheltuielilor de judecată în materie civilă, a demonstrat că instanțele nu întotdeauna respectă prevederile legale privind cheltuielile de judecată. În unele cazuri se comit erori de esență în privința încasării taxei de stat, cuantificării acesteia, încasării cheltuielilor suportate de instanțele de judecată, repartizării cheltuielilor între părți, precum și în legătură cu problemele legate de scutirea de la plata taxei de stat și restituirea taxei de stat.

În scopul eliminării deficiențelor din practica de încasare a cheltuielilor de judecată în cauzele civile, în baza art.2 lit.e), art.16 lit.d) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție și a art.17 din Codul de procedură civilă, Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova

HOTĂRĂȘTE:

1. Se atenționează instanțele judecătorești asupra necesității aplicării conforme și stricte a dispozițiilor Legii taxei de stat nr.1216-XII din 30.12.1992 cu modificările ulterioare (republicată în Monitorul Oficial, nr.3-55 din 02.04.2004), ale Codului de procedură civilă intrat în vigoare la 12.06.2003 (Monitorul Oficial, nr.111-115 din 12.06.2003) și a altor reglementări tangențiale cu domeniul cheltuielilor de judecată.

2. În cauzele civile cheltuielile de judecată sunt alcătuite din taxa de stat și cheltuielile de judecare a pricinii.

Taxa de stat reprezintă o sumă, care se determină în funcție de caracterul și valoarea acțiunii - în acțiunile patrimoniale, iar în acțiunile nepatrimoniale și în alte cazuri stabilite de Legea taxei de stat, se determină prin proporțiile fixe stabilite.

Cheltuielile de judecare a pricinii sunt prevăzute la art.90 CPC, divizându-se în: cheltuieli de judecare a pricinii suportate de participanți și cheltuieli de judecare a pricinii suportate de către instanță.

Cheltuielile de judecare a pricinii suportate de instanța judecătorească se vor compensa conform art.98 CPC. La acestea se referă:

- cheltuieli de efectuare a cercetărilor la fața locului;
- cheltuieli de înștiințare și chemare a părților în judecată;
- cheltuieli de căutare a pîrîtului;
- cheltuieli pentru utilizarea mijloacelor tehnice de documentare a lucrărilor ședinței și conservarea probelor (de exemplu, pentru înregistrarea video, fotografiere).

La cheltuieli de judecare a pricinii suportate de participanți se atribuie:

- sumele plătite martorilor, experților și specialiștilor;
- cheltuieli de transport și de cazare suportate de părți și de alți participanți la proces în legătură cu prezentarea lor în instanță;
- compensații pentru timpul de muncă pierdut;
- cheltuieli suportate de cetățenii străini și de apatrizi în legătură cu plata interpretului dacă tratatele internaționale, la care republica Moldova este parte, nu prevăd altfel;

- cheltuieli de efectuare a expertizei;
- cheltuieli de executare a actelor judiciare;
- cheltuieli de asistență juridică;
- cheltuieli de declarare a insolvabilității.

Cheltuielile menționate (suportate de participanți) vor fi distribuite de către instanță conform legii în dispozitivul hotărîrii dacă partea interesată a solicitat acest lucru cel tîrziu înaintea susținerilor verbale (art.94 CPC).

Nu se încadrează în noțiunea de cheltuieli de judecare a pricinii: sumele bănești achitate experților sau interpreților pentru prestarea muncii care intră în atribuțiile lor de serviciu; despăgubirea pentru timpul de muncă pierdut în cazul în care se dovedește reaua credință cu care a acționat cealaltă parte intentînd acțiunea în judecată și alte sume care rezultă din anumite cauze, care nu se încadrează în criteriile stabilite de art.90 C.P.C.

[Pct.2 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

[Pct.2 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 22.12.2008](#)]

3. În conformitate cu dispozițiile art.84 C.P.C., constituie obiect de încasare a taxei de stat următoarele cereri adresate instanței: cererea inițială de chemare în judecată, cererea care vizează pricinile examinate în procedură specială, cererea intervenientului principal, cererea reconvențională, cererea creditorului de eliberare a ordonanței judecătorești, cererea de declarare a insolvabilității, cererea de eliberare a titlului executoriu privind executarea hotărîrilor arbitrale, cererile de apel, recurs și cererea de eliberare repetată a copiilor de pe actele judecătorești.

Se va reține că Legea taxei de stat nr.1216-XII din 03.12.92, în urma modificărilor operate prin Legea nr.90 din 20.05.2010, plafonează cuantumul taxei de stat astfel: pentru persoanele juridice, aceasta nu va putea depăși suma de 50000 lei, iar pentru cele fizice – 25000 lei.

Legislația civilă prevede facilități la plata taxei sub formă de scutire de taxa de stat și amânare sau eșalonare a plății taxei de stat, acordate în situațiile și în ordinea stabilită.

Nu sînt supuse taxei de stat: cererile adresate instanței în cursul desfășurării procesului și care nu modifică caracterul sau valoarea taxabilă a cererii inițiale, cererea de strămutare a pricinii, cererea de recuzare, cererea de adoptare a hotărîrii suplimentare (art.250 pct.3 C.P.C.) precum și cererile prin care se exercită căile de atac împotriva hotărîrilor suplimentare privind perceperea taxei de stat, care nu a fost percepută prin hotărîrea inițială; cererea inițială de eliberare a copiilor de pe actele judecătorești; cererile de recurs împotriva încheierilor judecătorești etc.

[Pct.3 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

4. Sînt exceptate de la plata taxei de stat unele categorii de acțiuni și organe, enumerate în mod exhaustiv de art.4 pct.1 al Legii taxei de stat și de art.85 alin.(1) al C.P.C., aplicate în mod coroborat, dar și în alte texte de lege speciale (ex.: art.353 din Codul Muncii; art.19 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice etc.).

Se atenționează instanțele că, cererile de revizuire nu urmează a fi impuse cu taxă de stat, or, potrivit principiilor acțiunii legii procedurale în timp, de la data intrării în vigoare a noii legi procedurale, efectele vechii legi încetează dacă noua lege nu prevede altfel. Astfel, deși art.3 alin.(1) lit.1) din Legea taxei de stat nr.1216/03.12.92 prevede încasarea taxei de stat pentru depunerea cererilor de revizuire, iar art.4 din aceeași lege nu prevede scutiri pentru deponenții acesteia, urmează a fi aplicate modificările operate la art.85 alin.(1) CPC prin Legea 244/21.07.06, în vigoare din 17.11.06, potrivit căreia părțile, în pricinile privind revizuirea, sunt scutite de taxa de stat.

Instanța de judecată, în vederea neîngrădirii dreptului părților privind accesul liber la justiție, la cerere, poate scuti persoana fizică sau juridică de plata taxei de stat, în urma justificării situației materiale a acesteia. Scutirea poate fi totală sau parțială, apreciindu-se în dependență de cerere și de dovezile prezentate.

Prin prisma art.26 Cod Civil, se va lua în considerare statutul special al persoanei fizice, care practică activitatea de întreprinzător sub forma întreprinderii individuale sau a gospodăriei agricole, iar în cazuri temeinic justificate, aceste persoane pot fi scutite de la plata taxei de stat, conform art.85 alin.(4) C.P.C.

În cererea de scutire a persoanei fizice se vor expune circumstanțele care justifică solicitarea și vor fi anexate actele confirmative ale acestor circumstanțe (avizul Comisiei pentru protecție socială, certificat despre mărimea salariului, pensiei sau a altor venituri; existența la întreținere a copiilor minori sau a altor persoane, dovada lipsei conturilor bancare etc.).

Persoana juridică, solicitând scutirea de plata taxei de stat, urmează să probeze lipsa mijloacelor financiare, prezentând probe pertinente în acest sens. În calitate de probă pot servi: informația de la Inspectoratul fiscal privind existența și situația conturilor bancare, dările de seamă fiscale pentru ultimii ani, informația de la oficiul Cadastral privind imobilele deținute, informația de la SA “Registru” privind mijloacele de transport, pe care le are în proprietate etc.

În cadrul aprecierii situației materiale se va lua în considerare: valoarea patrimoniului disponibil al persoanei, valoarea acțiunii, obligațiile care ar rezulta din anumite acte, făcându-se o concluzie din ansamblul probelor prezentate.

Pornind de la principiul respectării dreptului de acces liber la justiție, consfințit de jurisprudența CEDO, în cadrul soluționării cererilor privind acordarea facilităților la plata taxei de stat, instanțele judecătorești urmează să examineze cu minuțiozitate fiecare caz concret pentru a nu admite îngrădirea dreptului persoanei la “un tribunal”, conducându-se la soluționarea acestor cereri atât de normele dreptului național, cât și de prevederile Convenției și jurisprudenței CEDO.

Totodată, dreptul de acces la un tribunal urmează a fi înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, ceea ce determină instanța de judecată de a supune adresarea oricărei persoane în justiție cu o restricție pecuniară clară și concretă, evidențiind-o în conținutul încheierii de contestare a neajunsurilor la adresarea cu un instrument de atac, urmărind scopul de respectare a echilibrului între necesitatea asigurării bunei administrări în justiție și proporționalitatea unei astfel de restricții.

[Pct.4 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

[Pct.4 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 22.12.2008](#)]

5. La cererea uneia sau a ambelor părți și ținând cont de situația materială, apreciată în conformitate cu pct.4 din prezenta hotărîre, instanța poate amîna sau eşalona plata taxei de stat (art.86 C.P.C.). Subiect al amînării sau eşalonării poate fi atât persoana fizică cât și cea juridică.

Amînarea constă în suspendarea momentului plății, de la depunerea cererii pînă la data stabilită de instanță.

Este necesar de a specifica mecanismul încasării taxei de stat, amînarea căreia se impune conform art.86 alin.(2) CPC. Astfel, dacă persoana juridică în stare de insolvabilitate, în cazurile specificate în norma menționată, va pierde procesul, instanța care a examinat cauza va dispune încasarea taxei de stat peste 6 luni de la pronunțarea hotărîrii, printr-o hotărîre suplimentară, în baza art.250, alin.(1) lit.c) CPC. Dacă prin hotărîre judecătorească, pretențiile persoanei juridice în stare de insolvabilitate au fost admise, taxa de stat se încasează din oficiu de la partea adversă, întrucît acesta a pierdut procesul.

Eşalonarea constă în achitarea sumei taxei de stat în cel puțin două tranșe, mărimea cărora poate fi diferită sau egală, la aprecierea instanței.

Termenul de amînare sau eşalonare a achitării taxei de stat nu poate depăși momentul retragerii instanței pentru deliberarea hotărîrii.

Dacă reclamantul nu a achitat taxa de stat în termenul stabilit de instanță, cererea va fi scoasă de pe rol și restituită acestuia.

Este necesar de a se distinge situația de stabilire a unui termen pentru plată în condițiile stabilite de art.86 C.P.C., situație indicată mai sus, de cea prevăzută de art.168 alin. (2) C.P.C., când termenul acordat nu poate depăși momentul de începere a examinării cauzei.

Dacă instanța a dispus amânarea sau eșalonarea taxei de stat, stabilind un termen pentru achitare și ulterior a scos cererea de pe rol pentru nerespectarea acestuia, precum și în cazul dacă cererea a fost scoasă de pe rol în temeiurile prevăzute de art.267 lit.a) și b) CPC, reclamantul achitând parțial taxa și aceasta nefiindu-i restituită, la depunerea repetată a acestor cereri, se va achita numai diferența rămasă neplătită.

La cererile depuse de persoanele juridice privind amânarea sau eșalonarea plății taxei de stat, pentru stabilirea situației lor materiale se va aprecia: situația contului bancar la momentul depunerii cererii, prețul și mărimea bunurilor disponibile, beneficiile realizate sau pierderile suportate de persoana juridică în ultima perioadă, valoarea acțiunii și alte indicii.

[Pct.5 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

6. Dispozițiile privind scutirea, amânarea sau eșalonarea plății taxei de stat sînt aplicabile atît de instanțele de fond, cît și de instanțele de apel și recurs.

[Pct.6 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

7. Taxa de stat pentru cererile adresate instanței se plătește pînă la depunerea lor, iar la verificarea condițiilor prevăzute de art.167 C.P.C. se va constata existența dovezii de plată (chitanță fiscală sau extras din transferul de la plătitor către instituția bancară). Actele ce constituie dovadă de plată se prezintă în original și ștampilate de instituția emitentă .

În cazul în care la cerere nu este anexată dovada de plată a taxei de stat, instanța emite o încheiere pentru a nu se da curs cererii, nesusceptibilă de recurs, fixează un termen pentru lichidarea neajunsurilor și comunică despre aceasta reclamantului (art.171 alin.(1) C.P.C.).

Instanța urmează să specifice expres în cuprinsul încheierii menționate mărimea taxei de stat, ce urmează a fi plătită, or, omiterea mențiunii privind cuantumul taxei de stat, impusă solicitantului la depunerea cererii în conținutul încheierii, prin care nu s-a dat curs cererii, poate avea incidență directă asupra accesului liber al persoanelor la o justiție echitabilă.

În cazul în care reclamantul solicită scutirea parțială sau totală, amânarea sau eșalonarea plății taxei de stat, se va emite o încheiere motivată pentru soluționarea acestei probleme, care este susceptibilă de recurs (art.99 C.P.C.). În partea motivată a încheierii de soluționare a problemelor legate de taxa de stat se vor indica motivele de fapt și de drept care au condus la respectiva soluție.

Nu se va considera îngrădire a accesului liber la justiție, prin prisma art.6 din convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului, restituirea fără examinare a cererii pe motiv de neînălăturare, în termenul acordat, a neajunsului constatat (neachitarea taxei de stat), în situația în care solicitantul nu a probat lipsa mijloacelor financiare (a se vedea *Romany Gaz Grup v. Moldova*, cererea nr.11662, 10.06.2010).

Este de menționat faptul că în cazul scutirii reclamantului de la plata taxei de stat, în situațiile prevăzute de lege, taxa de stat se va încasa de la pîrît, prin hotărîrea pronunțată (art.98 alin.(1) C.P.C.), dacă pîrîtul nu este scutit de plata cheltuielilor de judecată.

[Pct.7 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

[Pct.7 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 22.12.2008](#)]

7¹. Drept îngrădire a dreptului privind accesul liber la justiție poate fi tratată situația în care instanța restituie fără examinare cererea de apel pe motiv de neachitare a taxei de stat, dacă se constată că partea nu a fost informată în modul stabilit de lege despre emiterea unei încheieri privind acordarea termenului pentru achitarea taxei de stat.

Astfel, la restituirea cererii de apel în temeiul art.369 alin.(1) lit.a) CPC, instanța de judecată urmează să țină cont de faptul că aplicarea acestor prevederi este posibilă numai odată cu expirarea termenului rezonabil acordat, precum și respectarea condiției de comunicare a actului procedural în ordinea legală.

[Pct.7¹ introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

8. La depunerea cererii de recurs împotriva deciziilor instanțelor de apel se va anexa dovada plății taxei de stat, cu excepția cazurilor de la art.85 C.P.C.

În cadrul judecării recursului și apelului, instanța superioară trebuie să verifice din oficiu corectitudinea încasării de către instanțele ierarhic inferioare a taxei de stat. În cazul constatării încasării incorecte a acesteia, instanțele superioare vor restitui pricinile în instanțele a căror hotărîri se contestă pentru emiterea unei hotărîri suplimentare.

[Pct.8 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

9. Dacă reclamantul inițial este substituit de succesorul său în drepturi, în acțiuni cu caracter nepersonal, taxa de stat va fi achitată de către succesor, dacă nu a fost achitată de către persoana succedată iar succesorul nu beneficiază de înlesniri.

[Pct.9 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

10. În situația în care judecătorul va separa una sau mai multe din capetele de cerere conexe, iar taxa de stat a fost achitată în modul stabilit inclusiv pentru capetele de cerere disjuncte, taxa de stat nu se va recalcula și nu se va restitui.

Pentru procedura disjunctă, taxa de stat nu se va achita din nou, dar se va face o notă de constatare a achitării taxei de stat aferente, menționându-se procedura în care se află actul ce confirmă achitarea taxei de stat.

11. Dacă o acțiune este înaintată în mod repetat, după scoaterea acesteia de pe rolul instanței taxa de stat va fi achitată conform dispozițiilor generale, cu excepția cazurilor prevăzute de lege (art.267 lit.a) și b) C.P.C.). În același sens se va proceda în situația anulării încheierii privind scoaterea cererii de pe rol, pronunțată în temeiul art.267 lit.f) și g) C.P.C. Totodată, în legătură cu faptul că acțiunilor nu li s-a dat curs - taxa de stat urmează a fi restituită, iar dacă acțiunea este înaintată în mod repetat și taxa de stat nu a fost restituită - se va anexa dovada achitării inițiale a taxei, nefiind expirat termenul de trei ani de la data transferului ei la buget.

12. În cazul înaintării unei cereri de chemare în judecată ce conține pretenții cu caracter patrimonial și nepatrimonial, taxa de stat se va percepe în cuantumul prevăzut de lege, atât pentru pretențiile patrimoniale cât și pentru cele nepatrimoniale, calculate separat.

Cînd cererea de chemare în judecată conține mai multe pretenții de sine stătătoare cu caracter patrimonial, taxa de stat se va calcula conform valorii fiecărei pretenții aparte (art.87, alin.(1) lit.k) C.P.C.). În același mod se procedează și la conexasia mai multor cereri cu caracter patrimonial, dacă anterior nu a fost achitată taxa de stat pentru fiecare din ele.

În situația în care se conexează mai multe acțiuni, iar taxele de stat aferente acestora au fost achitate și nu a intervenit vre-o majorare a valorii pretențiilor, taxa de stat se consideră achitată.

13. Cererile examinate în procedură specială sunt impuse cu taxă de stat în cuantum de 500% din salariul minim stabilit în republică (art.3 pct.1 din lit.g) Legea taxei de stat). În cazul în care cererea este scoasă de pe rol pe motivul constatării unui litigiu de drept, care necesită judecarea în procedură de acțiune civilă, iar reclamantul înaintează acțiunea civilă, taxa de stat achitată în procedură specială se va lua în calcul la încasarea taxei și la repartizarea cheltuielilor de judecare a litigiului în procedură de acțiune civilă (art.280 alin.(4) C.P.C.).

14. Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se impune cu taxă de stat în cuantum de 50% din taxa de stat stabilită pentru cererea de chemare în judecată în regim general (art.346 alin.(2) C.P.C.). Proporția respectivă nu trebuie privită ca o scutire parțială la depunerea cererii, ci ca o valoare totală a cuantumului taxei de stat, iar în cazul încasării taxei la buget de la debitor, în temeiul ordonanței judecătorești se va încasa taxa datorată de creditor la depunerea cererii, adică 50 la sută din taxa stabilită pentru cererea soluționată în acțiuni civile.

În situația în care cererea creditorului nu a fost acceptată, valoarea taxei de stat se va restitui acestuia, iar dacă înainte de restituire acesta înaintează acțiune civilă, se va proceda conform pct.13.

Dacă ordonanța judecătorească a fost anulată, taxa de stat achitată de creditor nu va forma obiect al restituirii (art.346 alin.(4) C.P.C.).

În cazul depunerii cererii de eliberare a ordonanței judecătorești fără achitarea taxei de stat, judecătorul va emite o încheiere, nesupusă recursului, prin care va dispune de a nu se da curs cererii și va stabili un termen de achitare a taxei de stat (art.349 C.P.C.). Dacă în termenul stabilit taxa de stat va fi achitată, cererea va fi considerată depusă la data înregistrării ei inițiale, iar în caz de neînlăturare a acestui neajuns, se va dispune restituirea cererii prin încheiere susceptibilă de recurs.

Dacă creditorul a fost scutit de la plata taxei de stat, iar în termenul stabilit de art.352 C.P.C. debitorul nu a înaintat obiecții, taxa de stat se va încasa de la debitor, prin emiterea unui titlu executoriu în baza ordonanței (art.354 alin.(3) C.P.C.).

15. Instanțele de judecată vor lua în considerare că atât în cazul scutirilor expres prevăzute de lege cât și în situația de scutire facultativă, acestea se referă la reclamanți, nu și la pârîții din aceste acțiuni, iar în cazul scutirii de către instanță, aceasta se referă numai la depunerea cererii.

Scutirea reclamantului de taxa de stat în instanța de fond nu-l scutește de plata taxei pentru depunerea cererii de apel, dacă nu a înaintat un demers în acest sens și nu a prezentat probe pertinente.

În cazul satisfacerii acestor acțiuni, taxa de stat va fi încasată de la pârît în folosul statului, conform art.98 C.P.C, dacă ultimul nu este scutit de plata cheltuielilor de judecată.

[Pct.15 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

[Pct.15 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 22.12.2008](#)]

16. În situația modificării modului de percepere a taxei de stat, după depunerea acțiunii și achitarea taxei de stat, precum și a modificării cotei procentuale sau a salariului minim din care ea se calculează, se va păstra situația existentă la depunerea cererii, neefectuîndu-se recalcularea taxei.

Dacă cererea a fost depusă înainte de modificările menționate fără a se achita taxa de stat, după intervenția schimbărilor taxa se va achita în conformitate cu acestea, respectîndu-se principiul ne-retroactivității legii procesuale civile.

17. Dacă în interiorul termenului stabilit de către judecător, conform explicațiilor de la pct.6 al prezentei hotărîri, reclamantul nu a prezentat dovada achitării taxei de stat, instanța îi va restitui cererea și actele anexate printr-o încheiere recurabilă, conform art.171 alin.(1) C.P.C., iar dacă reclamantul a înlăturat acest neajuns în termenul fixat de instanță, cererea se va considera depusă la data prezentării inițiale (art.171 alin.(2) C.P.C.).

18. Dacă reclamantul este scutit de plata taxei de stat și i-a fost admisă parțial cererea de satisfacere a pretențiilor cu caracter nepatrimonial, taxa de stat se va încasa de la pârît în mărimea cuantumului total, aferent acestui tip de pretenții, nefiind admisă fracționarea acesteia.

19. În caz de respingere completă a acțiunii examinate de instanța de judecată, fără încasarea taxei de stat, aceasta se va încasa în mărime deplină de la reclamant

în folosul statului. Dacă acțiunea a fost parțial admisă, iar reclamantul a fost scutit de plata taxei de stat, aceasta se încasează la buget de la pîrît în raport cu partea admisă a acțiunii, iar partea rămasă din taxa de stat urmează a fi în casată de la reclamant.

20. Indicațiile de la punctele 18 și 19 ale prezentei hotărîri sînt aplicabile și în privința celorlalte cheltuieli de judecată suportate de către instanța judecătorească.

21. Dacă reclamantul nu și-a susținut pretențiile din cauza faptului că au fost satisfăcute benevol de către pîrît după intentarea acțiunii, la cererea reclamantului, instanța va obliga pe pîrît să compenseze acestuia toate cheltuielile de judecată, inclusiv cheltuielile de asistență juridică în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile (art.97 C.P.C.). Dacă reclamantul își retrage cererea de chemare în judecată sau renunță la acțiune pînă la comunicarea către pîrît a cererii, acesta nu beneficiază de compensarea cheltuielilor suportate.

Dacă s-a renunțat la acțiune după comunicarea cererii, instanța poate obliga pe reclamant, la cererea pîrîtului, să-i compenseze cheltuielile suportate.

În cazul încheierii unei tranzacții de împăcare și dacă nu s-a prevăzut ordinea repartizării cheltuielilor de judecată, instanța va soluționa această problemă în încheierea de aprobare a tranzacției în conformitate cu art.art.94, 95 și 98 C.P.C., adică conform concesiilor reciproce efectuate de părți, dar cu obligativitatea încasării cheltuielilor suportate de către instanță.

Potrivit prevederilor art.94 alin.(3) CPC, obligația de a se pronunța în privința repartizării cheltuielilor de judecată revine nu numai instanței de fond, dar și celei de apel, recurs și revizuire.

În acest sens, partea interesată ar putea solicita, spre exemplu, plata pentru asistența juridică și în cererea de recurs, precum și în referințele la acestea, cu justificările de rigoare.

Cheltuielile pentru asistență juridică suportate de intervenientul accesoriu, de asemenea, urmează a fi restituite, la solicitarea acestuia, or, potrivit art.68 CPC, intervenientul accesoriu are drepturile și obligațiile procedurale ale părții căreia i se alătură, cu excepția unor drepturi prevăzute expres.

[Pct.21 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

[Pct.21 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 22.12.2008](#)]

21¹. Conform art.96 CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții, care a avut cîștig de cauză, cheltuielile de asistență juridică acordată de avocați, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Soluționînd cererile de restituire a cheltuielilor pentru asistență juridică acordată, instanțele vor reține următoarele:

Pornind de la practica CEDO, cheltuielile pentru asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime.

Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente:

- a. dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată);
- b. copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație;
- c. listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Pentru determinarea quantumului compensației acordate, instanța de judecată, pentru a face o apreciere corectă, va mai ține cont de:

- a. complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță;
- b. aportul avocatului la soluționarea cauzei;
- c. timpul și munca depusă de avocat;
- d. aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoștințe tehnice speciale, cunoașterea profundă a unor reglementări de profil, cunoașterea limbilor străine, a altor procedee de comunicare cu clienți specifici etc.);
- e. faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare;
- f. rezultatul obținut;
- g. restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei;
- h. natura și durata relației dintre avocat și client;
- i. experiența, reputația și abilitatea avocatului;
- j. justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză;
- k. suma despăgubirilor pretinse/obținute în cauză;
- l. alți factori, la discreția instanței.

[Pct.21¹ introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

22. Atunci cînd, în cadrul examinării cauzei, reclamantul își majorează pretențiile formulate anterior prin acțiune, acesta va achita o taxă suplimentară pentru partea cu care acțiunea se majorează, iar în caz de neachitare (art.88 alin.(2) C.P.C.), cererea de majorare a pretențiilor se va scoate de pe rol.

În cazul în care reclamantul își micșorează valoarea pretențiilor din acțiune, partea din taxa de stat, proporțională cu partea valorii pretențiilor cu care s-a micșorat acțiunea, nu se va restitui reclamantului.

[Pct.22 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

23. Conform art.88 alin.(1) C.P.C., dacă la momentul depunerii cererii este dificilă determinarea valorii acțiunii, taxa de stat se va achita cu aproximație, urmînd să se încaseze o taxă suplimentară în corespundere cu partea din valoarea acțiunii pentru care nu s-a achitat taxa de stat. Aceasta se va stabili la soluționarea în fond a pricinii.

Dacă lipsesc informații privind valoarea reală a obiectului în litigiu, acesta va fi evaluat la prețul minim, atunci când există asemenea informații.

Pentru stabilirea valorii bunului, instanța va lua în considerare: prețul de circulație a bunului, zona respectivă, dacă prețul se determină în funcție de greutatea bunului - greutatea netă este cea care în caz de îndoială determină valoarea lui, alte criterii care ar duce la o evaluare reală.

24. La stabilirea valorii acțiunii, instanța de judecată va lua în considerare dispozițiile art.87 alin.(1) C.P.C., în dependență de care urmează să fie stabilit cuantumul taxei:

a) pentru acțiunile de încasare a pensiei de întreținere - reieșind din suma totală a obligațiilor de plată pe un an. Dacă pîrîtul nu lucrează sau locul lui de aflare nu este cunoscut, cumulul acestor plăți se determină din suma care constituie nu mai puțin de 25% din salariul minim pe republică, încasată pentru fiecare copil.

Pentru acțiunile privind scutirea, majorarea sau micșorarea cuantumului pensiei de întreținere - reieșind din suma acestor diferențe, dar nu mai mult decît pe un an;

b) pentru acțiunile cu privire la încasarea unei sume de bani - reieșind din suma solicitată, cu excepția situației când suma de bani reprezintă mărimea compensației pentru prejudiciul moral, când acțiunea se va califica ca nepatrimonială și se va încasa cuantumul de 500% din salariul minim.

c) pentru acțiunile privitoare la plățile fără termen și la plata întreținerii viagere, precum și pentru plățile pe un termen nu mai mic de trei ani reieșind din suma totală a plăților, dacă legea nu prevede altfel;

d) pentru acțiunile de majorare sau micșorare a sumelor pe o perioadă anumită a mărimii despăgubirilor pentru cauzarea de daune - reieșind din suma cu care se micșorează sau se majorează, dar nu mai mult decît suma totală a plăților pe un an;

e) pentru acțiunile cu privire la recunoașterea nulității contractelor cu obiect patrimonial și a testamentelor - reieșind din costul real al bunurilor contestate;

f) pentru acțiunile despre partajarea bunurilor - reieșind din costul bunurilor supuse partajului.

Instanțele vor reține că, potrivit art.19 alin.(2) din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr.64 din 23.04.2010, pentru pretențiile cu privire la repararea prejudiciului moral și material cauzat prin defăimare, se achită o taxă de stat în mărimea prevăzută la art.3 pct.1) din Legea taxei de stat.

Astfel, la încasarea prejudiciului moral pe această categorie de pricini, taxa de stat se va percepe în cuantum de 3% din valoarea totală a acestei revendicări, prejudiciul moral fiind asimilat pretențiilor cu caracter patrimonial și nu celor cu caracter nepatrimonial.

[Pct.24 completat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

25. În cauzele cu privire la încasarea sumei pentru întreținerea soției în stare de graviditate și după naștere, dacă aceasta nu are venit propriu suficient, taxa de stat se determină reieșind din suma totală a plăților pentru întreaga perioadă, pentru care urmează a se plăti, dar nu mai mult decît pe un an, indiferent dacă ulterior va

fi pronunțată o hotărâre despre încasarea de la pîrît în folosul reclamantului a pensiei pentru întreținerea copilului născut.

26. În cazurile în care instanțele judecătorești, judecînd litigiile cu privire la cheltuielile suplimentare, generate de diferite circumstanțe excepționale (art.79 din Codul familiei), va obliga pe pîrît și la cheltuielile suplimentare viitoare, taxa de stat se va stabili conform punctului 25.

27. Taxa de stat, în acțiunile cu privire la revendicarea dreptului de proprietate asupra construcției, se determină în raport cu costul ei real, dar nu mai mic decît costul determinat de oficiul cadastral teritorial, la momentul depunerii cererii.

În cazul în care construcția aparține unei persoane juridice, taxa de stat se stabilește reieșind din costul real al bunului, dar nu mai mic decît costul de inventar al construcției la momentul depunerii cererii.

28. În toate cazurile în care taxa de stat se încasează de la pîrît în folosul statului prin încheiere sau hotărâre a instanței, iar în intervalul de timp dintre momentul înaintării cererii de chemare în judecată și cel al soluționării ei valoarea reală a bunului s-a modificat, se va dispune încasarea taxei de stat în cuantumul rezultat din valoarea reală de la momentul depunerii cererii.

29. Dacă, în cadrul judecării cauzei privind recuperarea sumelor rezultate din daunele cauzate prin vătămarea integrității corporale sau altă vătămare a sănătății, se pronunță o hotărâre de încasare în folosul victimei a sumei ce constituie cheltuieli legate de îngrijire a acesteia de către o altă persoană, pentru mijloacele de transport, foi de odihnă recuperatorie etc., taxa se calculează din suma totală a tuturor pretențiilor, dar nu mai mult decît pe 3 ani (art.87 alin.(1) lit.e) C.P.C.).

30. În situația în care reclamantul solicită, pe lîngă plata sumei ce rezultă din dauna cauzată sănătății, o sumă ce derivă dintr-o altă daună (ex.: deteriorarea bunurilor), cea de-a doua va fi considerată pretenție de sine stătătoare, pentru care se va încasa taxa de stat în baza principiilor generale, cu excepția cazului cînd dauna s-a pricinuit prin infracțiune.

31. A atenționa instanțele de judecată asupra faptului că în acțiunea de reparație a daunei materiale pricinuite prin infracțiune, reclamantii sînt scutiți de plata taxei de stat (art.85 alin.(1) lit.a) C.P.C.), indiferent dacă acțiunea se judecă direct în ordinea procedurii civile sau după ce a fost lăsată fără examinare de către instanța penală, iar pîrîții vor fi obligați la plata taxei de stat.

32. Se explică instanțelor judecătorești, că autoritățile publice centrale, organele administrației publice centrale, Curtea de Conturi și structurile teritoriale ale acesteia, finanțate de la bugetul de stat, în cazul intentării acțiunilor pentru apărarea intereselor statului, precum și la depunerea cererilor de contestare a hotărîrilor judecătorești, adoptate asupra acestor acțiuni, sînt scutite de la plata taxei de stat indiferent de calitatea lor procesuală (art.4 alin.(13) din Legea taxei de stat, art.85 alin.(1) lit.i) CPC).

Dacă instituțiile sus-menționate, intentează acțiune pentru apărarea intereselor patrimoniale proprii, acestea vor achita taxa de stat în ordine generală, iar dacă aceste autorități figurează în calitate de pîrîți și acțiunea reclamantului se admite, taxa de stat se va încasa de la ele atît prin hotărîrea pronunțată, cît și la contestarea acestor hotărîri.

[Pct.32 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 22.12.2008](#)]

33. Soluționînd problema încasării taxei de stat, în cazul în care reclamantul a fost scutit la depunerea cererii de plata taxei de stat, instanțele de judecată vor ține cont de explicațiile oferite de p.p.29, 30 ale Hotărîrii nr.10 a Plenului Judecătorei Supreme a R. Moldova din 15.11.1993 "Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației în pricinile de desfacere a căsătoriei". În cazurile de desfacere a celei de-a doua căsătorii, taxa de stat se va încasa în mărime de 1000% din salariul minim.

În situația în care reclamantul a achitat taxa de stat la depunerea cererii, iar în hotărîrea instanței se reține faptul că în baza criteriilor enunțate la pct.29 din Hotărîrea sus-menționată taxa de stat și celelalte cheltuieli de judecată urmează a fi achitate de pîrît, existînd o cerere în acest sens, chestiunea se va soluționa conform art.94 C.P.C.

34. Martorilor, experților, interpreților și specialiștilor li se compensează cheltuielile suportate în legătură cu prezentarea lor în instanță, inclusiv cheltuielile de deplasare și cazare, diurnele, precum și o recompensă rezultată din salariul mediu pe economie și numărul de ore necesare pentru prezentare.

În privința modalității de achitare și calculare a acestor cheltuieli, se va proceda conform Hotărîrii Guvernului nr.270 din 15.03.2006 cu privire la aprobarea mărimilor sumelor bănești achitate persoanelor fizice citate de către instanța judecătorească, organele de urmărire penală, de examinare a materialelor administrative și cele de executare a documentelor executorii.

Partea care solicită citarea unei persoane în calitate de martor urmează să achite 1,8 unități convenționale pentru fiecare martor citat din altă localitate și 0,5 unități convenționale pentru fiecare martor citat din localitatea respectivă. (Unitatea convențională este egală cu 20 lei).

Mărimea recompensei experților, specialiștilor, pedagogilor (psihologilor), traducătorilor se stabilește luîndu-se în considerare gradul de calificare al acestora și complexitatea lucrului îndeplinit. Pentru calcularea recompensei convenite, instanța determină timpul folosit cu complinirea acestuia pînă la o jumătate de oră. Pentru aceste categorii de persoane se achită 0,3 unități convenționale pe oră, dar nu mai mult de 1,8 unități convenționale pe zi.

Potrivit art.91, 92 CPC, achitarea acestor sume este sarcina părții interesate. Se va reține că sumele respective nu sunt taxă de stat, ele urmează a fi achitate pe contul de depozit al instanței de judecată. Instanțele urmează să informeze justițiabilii, prin toate mijloacele disponibile, numărul contului de depozit.

Aceste explicații nu se referă la cazul în care persoanele sus-menționate efectuează lucrările încredințate de instanță în cadrul atribuțiilor de serviciu.

[Pct.34 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

35. În situația în care sumele sus-menționate nu au fost achitate în termenul stabilit de instanță, persoana care a solicitat citarea martorului sau efectuarea

lucrării este decăzută din dreptul de a mai solicita a doua oară efectuarea acestor acte. Decăderea se referă numai la procesul respectiv (art.124 și art.92 alin.(2) C.P.C.).

36. Sumele datorate se vor achita conform Hotărîrii de Guvern amintite, după îndeplinirea de către persoanele îndreptățite pentru primirea lor a obligațiilor, din contul de depozit al instanței, cu excepția sumelor datorate expertului care se vor achita de la buget.

[Pct.36 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

37. În cazul în care partea care a avut câștig de cauză solicită instanței de judecată să oblige partea care cu rea-credință a intentat o acțiune nefondată sau s-a opus insistent soluționării juste și rapide a cauzei, instanța va aprecia cuantumul acestor despăgubiri, după constatarea ca fiind dovedită reaua credință, în limite rezonabile și în dependență de valoarea acțiunii, numărul de ore pierdute în legătură cu participarea în proces, remunerarea în profesia respectivă etc.

38. Se va lua în considerare de către instanțele de judecată faptul că în cazurile de restituire a sumei taxei de stat achitată, prevăzută de art.89 C.P.C., aceasta se va dispune prin încheiere judecătorească, dacă cererea a fost depusă în termen de trei ani de la data transferării taxei la buget (art.7 pct.8 Legea taxei de stat).

Restituirea efectivă se va face de către organele fiscale prin intermediul Trezoreriei Centrale, în termen de cel mult un an de la data emiterii încheierii (art.89 alin.(3) CPC).

[Pct.38 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 22.12.2008](#)]

39. Instanțele se vor pronunța întotdeauna asupra cheltuielilor de judecată în cadrul dispozitivului hotărîrii judecătorești efectuînd și motivarea corespunzătoare a acestora. În cazul în care nu există divergențe în legătură cu acestea, se va lua act de această situație.

În situația în care instanța a omis să se pronunțe, în dispozitivul hotărîrii, asupra cheltuielilor de judecată solicitate, partea interesată este în drept să solicite acest lucru, adresîndu-se cu cerere în instanța care a emis hotărîrea. În privința demersului respectiv, instanța va pronunța o hotărîre suplimentară, în temeiul art.250 alin.(1) lit.c) CPC.

Dacă partea nu a solicitat încasarea cheltuielilor de judecată în cadrul procesului, ea este în drept să se adreseze cu o cerere separată de chemare în judecată în acest sens.

Încasarea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice, suportate de client după emiterea hotărîrii instanței sau determinate de succesul obținut deja, prezumă existența unui litigiu de drept, de aceea acest gen de pretenții nu poate fi soluționate, conform procedurii în ordonanță (simplificate).

[Pct.39 completat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

39¹. Dat fiind că, prin ordonanță judecătorească se admit pretenții de ordin material incontestabile, în această procedură se vor încasa cheltuieli de judecată, ce se referă la plățile pentru efectuarea expertizelor, trimerilor poștale, notificărilor, precum și alte cheltuieli ce rezultă din pretenții enumerate la art.345 CPC.

Totodată, instanțele vor ține cont că, prin procedura în ordonanță nu se admite încasarea cheltuielilor pentru asistență juridică, pretențiile în cauză urmînd a fi soluționate în procedura contencioasă.

[Pct.39¹ introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.6 din 24.12.2012](#)]

40. Se abrogă [Hotărîrea Plenului Judecătorei Supreme a Republicii Moldova "Cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a legislației despre încasarea cheltuielilor de judecată în cauzele civile nr.2 din 27.03.1995"](#), modificată prin Hotărîrile Plenului Curții Supreme de Justiție nr.38 din 20.12.1999 și nr.29 din 16.09.2002.

[Pct.40 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 22.12.2008](#)]

**PREȘEDINTELE CURȚII
SUPREME DE JUSTIȚIE**

Valeria ȘTERBET

Chișinău, 28 iunie 2004.

Nr.25.